УДК 352.07(477)
DOI: https://doi.org/10.32782/CMI/2026-19-14

Кравченко Т.А.
доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри менеджменту та адміністрування,
Національний університет «Запорізька політехніка»
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-8627-6264

СПРОМОЖНІСТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В УМОВАХ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ: КРИТЕРІЇ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ

Дослідження спрямовано на визначення умов, за яких прояви управлінської спроможності громади набувають інституційної якості в умовах відновлення України. Методика поєднує розмежування спроможності та інституційної суб'єктності з конфігураційним застосуванням критеріїв до управлінських практик. Обґрунтовано наскрізні критерії: суб'єктну належність, структурно-процедурне закріплення, системну узгодженість і темпоральну відтворюваність. Перші два є конститутивними, другі характеризують інституційну зрілість; встановлено послідовний і некомпенсаційний характер їх застосування. Виокремлено три стани прояву інституційної суб'єктності та конфігураційний профіль. Обґрунтовано принцип функціональної еквівалентності організаційних форм за інваріантності критеріїв. Практичне значення полягає у змістовому оцінюванні управлінських практик громад без зведення результату до індексу чи рейтингу.

Ключові слова: *територіальна громада, управлінська спроможність, інституційна суб'єктність, інституційна якість, місцеве публічне управління, відновлення України, конфігураційний профіль, інституціоналізація управлінських практик.*

Kravchenko Tetiana
National University Zaporizhzhia Polytechnic

TERRITORIAL COMMUNITY CAPACITY IN THE CONTEXT OF UKRAINE'S RECOVERY: CRITERIA OF INSTITUTIONAL AGENCY

The article theoretically and methodologically substantiates the criteria of institutional agency of a territorial community and determines how the institutional quality of its governance capacity can be assessed under martial law and during Ukraine's recovery. The study distinguishes capacity as the ability to act, use resources and perform functions from institutional agency as the quality of that ability in terms of substantive control by the community, embedding in local public governance, coherence with other governance processes, and reproducibility over time. ***Methodology.*** *The research combines conceptual differentiation and configurational reasoning. It builds on the six structural features of institutional agency substantiated in the author's previous study and applies four cross-cutting criteria to their manifestations. The criteria are used sequentially rather than aggregated into a single score. This distinguishes constitutive conditions from institutional maturity and captures the institutionalisation of governance practices.* ***Findings.*** *Four cross-cutting criteria are substantiated: substantive control by the community, structural and procedural embedding, systemic coherence, and temporal reproducibility. The first two criteria perform a constitutive function because they determine whether a specific governance practice can be regarded as a manifestation of the community's institutional agency. Systemic coherence and temporal reproducibility characterise the institutional maturity of a practice for which the constitutive conditions have already been confirmed. The sequence of criteria is therefore non-compensatory: compliance with one criterion cannot offset failure to meet another when they perform different functions in institutional qualification. On this basis, three states of a manifestation of institutional agency are distinguished: situational, partially institutionalised, and institutionally established. Their combination across the six structural features produces a configurational profile of the territorial community's institutional agency. The profile is not an index, ranking, or integral score. It preserves the internal heterogeneity of institutional agency and makes it possible to identify where a specific institutional deficit occurs and which criterion it concerns. The scientific novelty of the study also lies in combining the invariance of the proposed criteria with the principle of functional equivalence of organisational forms. Different organisational arrangements may therefore be institutionally equivalent if they sustain equivalent governance capacity and institutional quality.* ***Practical implications.*** *The model shifts assessment from resources, formal structures and isolated results to whether governance capacities are controlled by the community, embedded in local public governance, connected with other processes, and maintained when personnel, resources or external conditions change. This is particularly relevant under martial law and ongoing recovery, when external assistance may either strengthen institutional agency or reproduce dependence on externally defined agendas. The model thus supports substantive analysis of community capacity without reducing institutional agency to ranking or numerical comparison.*

Keywords: *territorial community, governance capacity, institutional agency, institutional quality, local public governance, Ukraine's recovery, configurational profile, institutionalisation of governance practices.*

Постановка проблеми. Повномасштабна збройна російська агресія проти України докорінно змінила умови, у яких діють територіальні громади. Руйнування інфраструктури, вимушене переміщення населення, безпекові загрози та потреба підтримувати життєздатність території поставили громади в становище, за якого від якості їхнього управління залежить здатність зберігати цілісність і функціональність

© Кравченко Т.А., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

громади під безпосереднім тиском воєнних обставин. Уже в умовах воєнного стану законодавчо закріплено засади політики відновлення регіонів і територій та передбачено плани відновлення і розвитку територіальних громад [1]. Водночас, не відкладаючи відновлення на повоєнний час, громади змушені розв'язувати невідкладні проблеми життєзабезпечення й ухвалювати рішення щодо подальшого розвитку. Держава, міжнародні партнери й донори спрямовують до громад значні ресурси, експертизу та організаційну підтримку, проте сам обсяг цих ресурсів ще не визначає, чи здатна громада розпорядитися ними як самостійний суб'єкт управління, а не лише як отримувач зовнішньо організованої допомоги.

В умовах російсько-української кризи особливого значення набуває активізація інвестиційних процесів та пошук ефективних механізмів спрямування ресурсів на інноваційну діяльність, що розглядається як важлива передумова забезпечення стійкості та подальшого відновлення економіки [2]. Особливої гостроти набуває проблема розриву між формальними можливостями громади та її фактичною управлінською спроможністю. Наявність стратегій, програм відновлення, спеціалізованих підрозділів, залучених коштів і проведених обговорень може створювати враження інституційної сформованості відповідних управлінських практик. Однак ці зовнішні форми можуть приховувати принципово різну управлінську якість: той самий зовнішній прояв управлінської діяльності здатний відображати як власну сформовану позицію громади, так і зовнішньо визначений порядок денний, що лише формально реалізується від її імені. Саме нерозрізнення цих двох ситуацій створює ризик хибних управлінських і політичних рішень, за яких результативність окремої дії помилково сприймається як доказ інституційної сформованості відповідної управлінської здатності громади.

У чинній Методиці формування спроможних територіальних громад оцінка рівня спроможності ґрунтується переважно на кількісних і ресурсно-фінансових критеріях – чисельності населення, площі території громади, індексі податкоспроможності та інших показниках [3]. Такий підхід дає змогу характеризувати ресурсні передумови спроможності, однак не призначений для встановлення того, чи належить відповідна управлінська здатність самій громаді, чи закріплена вона в її системі та чи здатна відтворюватися за зміни умов. Урядова рамка реформування місцевого самоврядування в умовах воєнного стану водночас фіксує кадровий дефіцит і ризики для безперервності публічного врядування [4], що додатково актуалізує питання інституційної якості управлінських практик громад.

Таким чином, наукова проблема полягає в недостатній теоретико-методологічній визначеності критеріїв, які дають змогу відрізнити інституційно сформовані прояви суб'єктності територіальної громади від зовнішньо організованої, персоналізованої чи ситуативної діяльності, що лише зовні відтворює ознаки такої суб'єктності. Розв'язання цієї проблеми має теоретичне значення – для розвитку концептуальних засад інституційної суб'єктності територіальної громади – і практичне, оскільки створює теоретико-методологічні підстави для змістового, а не формального оцінювання спроможності громад в умовах воєнного стану та відновлення, що триває під час війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика спроможності територіальних громад у сучасних дослідженнях охоплює кілька взаємопов'язаних напрямів: суб'єктний статус громади, її інституційну й організаційну спроможність, стійкість і резильєнтність, адаптацію місцевого самоврядування до кризових умов, а також підходи до оцінювання окремих характеристик розвитку громад. Сукупність цих напрацювань формує необхідне теоретичне підґрунтя, але водночас засвідчує різні способи розуміння спроможності та критеріїв її прояву.

Засадничим для розуміння територіальної громади як самостійного публічного суб'єкта залишається підхід О.В. Батанова, у якому громада постає первинною основою місцевого самоврядування, носієм локального інтересу та спільнотою, здатною до самоврядної дії [5]. У попередньому авторському дослідженні інституційну суб'єктність територіальної громади обґрунтовано як інтегральну управлінську характеристику, що розкривається через управлінську самовизначеність, артикульованість локального публічного інтересу, організаційну дієздатність, процесуальну цілісність, ресурсну інтегрованість і суспільну легітимність управлінських рішень [6]. Водночас питання про критерії, за якими можна встановити інституційну якість конкретного прояву кожної з цих ознак, потребує окремого теоретико-методологічного розв'язання.

Інституційну спроможність громад у зв'язку з проєктною діяльністю досліджують Т. Безверхнюк, В. Ємельянов і С. Хаджирадєва [7]; стійкість територіальних громад через систему взаємопов'язаних механізмів розкривають І. Грищенко та Л. Горбата [8]; резильєнтність як предмет публічного управління, пов'язаний із системністю та міжсекторною взаємодією, розглядають Т. Маматова та В. Борисенко [9]; інституційну адаптацію місцевого самоврядування до воєнних ризиків і невизначеності аналізують С. Мушникова, В. Бобиль, Л. Добрик і М. Дронь [10]. Ширший інституційний контекст представлено в колективній монографії «Інституційна (не)спроможність держави в Україні: як розірвати замкнене коло», де акцентовано співвідношення формально визначених функцій і реальної практики їх виконання [11]. Ці підходи показують, що спроможність не зводиться до ресурсної забезпеченості, однак безпосередньо не вирішують питання про критерії інституційної якості конкретної управлінської практики громади.

Пошук способів операціоналізації складних характеристик громад представлений у дослідженні інклюзивності територіальних громад А. Жуковської та Д. Шушпанова [12] і в методичному підході І. Заблодської, Ю. Рогозян та О. Хандій до оцінювання економічних і соціальних результатів розбудови територій відновлення [13]. Методичний аспект оцінювання складних соціально-економічних характеристик представлено також у дослідженні І. Нечаєвої, К. Коляди та Т. Пуліної, в якому запропоновано підхід до інтегрального оцінювання інвестиційної привабливості на основі системи взаємопов'язаних показників [14]. Методологічно значущими є також зарубіжні дослідження: Е. Помарес (E. Pomares) розмежовує формальне запровадження інституційної моделі та її реальне вбудовування у практику [15], а конфігураційний підхід Ч. Шнайдера (C. Q. Schneider) та

К. Вагеманна (C. Wagemann) дає підстави розглядати результат через поєднання умов, що не зводяться до їх простої суми [16].

Важливим аспектом оцінювання спроможності територій є врахування економічних, екологічних та інституційних чинників їх розвитку. Комплексне оцінювання регіонів України з позицій їх конкурентоспроможності представлено в дослідженні Лучки та ін. [21], можливості використання системи регіональних індикаторів для обґрунтування управлінських рішень розглянуто в роботі [22], а значення якості інституційного середовища для забезпечення сталого розвитку розкрито Костецькою та ін. [23].

Отже, науковий доробок достатньо ґрунтовно розкриває суб'єктний статус територіальної громади, її інституційну й проєктну спроможність, стійкість, резильєнтність та адаптивність, а також пропонує підходи до оцінювання окремих властивостей [5; 7–16]. Проте недостатньо розробленим залишається питання про наскрізні критерії, за якими можна встановити інституційну якість конкретних проявів суб'єктності територіальної громади, відрізнити сформовану властивість самої громади від зовнішньо організованої, персоналізованої чи ситуативної практики та розмежувати умови інституційної кваліфікації і характеристики її зрілості.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретико-методологічне обґрунтування критеріїв інституційної суб'єктності територіальної громади, за якими можна визначити інституційну якість конкретних проявів її управлінської спроможності в умовах воєнного стану та відновлення України. Досягнення мети передбачає обґрунтування наскрізних критеріїв і їх співвідношення зі структурними ознаками суб'єктності, визначення послідовного й некомпенсаційного характеру оцінювання, виокремлення станів інституційної сформованості та конфігураційного профілю, а також обґрунтування можливості застосування єдиних критеріїв до різних організаційних форм реалізації управлінських функцій.

Методологічною основою дослідження є категоріальне розмежування спроможності та інституційної суб'єктності з подальшим співвіднесенням наскрізних критеріїв із шістьма структурними ознаками суб'єктності, обґрунтованими в попередньому авторському дослідженні [6]. Функціональне значення критеріїв встановлюється через те, яку роль кожен із них відіграє у визначенні інституційної якості конкретної управлінської практики, а їх поєднання розглядається в конфігураційній логіці, що не допускає зведення різних умов до простої суми [16]. Такий підхід дає змогу розмежувати умови інституційної кваліфікації практики та характеристики її подальшої зрілості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спроможність територіальної громади характеризує її можливість діяти, використовувати ресурси, виконувати повноваження й досягати результатів. Однак результативна управлінська дія може залишатися зовнішньо організованою, персоналізованою або залежною від тимчасових обставин. Зовнішнє фінансування, експертна підтримка чи активність окремого керівника здатні забезпечити конкретний результат, не формуючи в громади здатності самостійно визначати зміст подальших рішень, закріплювати відповідну практику у власній системі управління та підтримувати її після зміни людей, ресурсів або умов. Тому спроможність є необхідною передумовою інституційної суб'єктності, але сама по собі її не забезпечує [17; 18].

Інституційна суб'єктність, на наш погляд, відображає інституційну якість управлінської здатності: її належність громаді, закріплення у власній системі управління, узгодженість з іншими процесами та здатність відтворюватися в часі. У попередньому авторському дослідженні її розкрито через шість структурних ознак: управлінську самовизначеність, артикульованість локального публічного інтересу, організаційну дієздатність, процесуальну цілісність, ресурсну інтегрованість і суспільну легітимність управлінських рішень [6]. Зовні однакові прояви цих ознак можуть мати різну інституційну якість: стратегія не підтверджує самовизначеності, якщо її пріоритети сформовані ззовні; підрозділ не свідчить про організаційну дієздатність, якщо функція залежить від однієї особи; залучені ресурси не означають інтегрованості, якщо формують паралельний порядок денний; громадське обговорення не забезпечує легітимності, якщо позиції жителів не впливають на рішення.

Отже, структурні ознаки потребують наскрізної критеріальної перевірки. Ознаки розкривають зміст суб'єктності, а критерії визначають інституційну якість конкретного прояву кожної з них. До таких критеріїв віднесено суб'єктну належність, структурно-процедурне закріплення, системну узгодженість і темпоральну відтворюваність. Перші два мають конститутивне значення, оскільки визначають саму можливість віднести практику до інституційної суб'єктності громади; другі два характеризують зрілість уже кваліфікованої практики. Тому їх застосування є послідовним: за відсутності суб'єктної належності або структурно-процедурного закріплення переходити до оцінювання зрілості немає підстав.

Вихідним є критерій суб'єктної належності, що відповідає на питання, кому фактично належить управлінська позиція, втілена у рішенні, програмі, проєкті чи іншій практиці. Конституційне право територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення та її законодавчо визначений статус первинного суб'єкта місцевого самоврядування утворюють нормативну основу такої належності [17; 18], а наукове розуміння громади як публічної спільноти пов'язує її з локальним публічним інтересом і здатністю до самоврядної дії [5]. Проте формальна компетенція ще не доводить, що зміст конкретної практики справді сформований громадою [6].

Суб'єктна належність означає збереження за громадою визначального впливу на зміст управлінської позиції: вона визначає пріоритети, обирає між альтернативами, може змінити або відхилити запропонований спосіб дії. Зовнішня участь цьому не суперечить. Державні органи, міжнародні партнери, донори чи експерти можуть надавати ресурси й пропонувати рішення, доки не підміняють власної позиції громади. Тому критерієм не є авторство документа, джерело фінансування або формальний акт його ухвалення. Стратегія, підготовлена консультантами, може виражати позицію громади, якщо саме вона визначила проблему, пріоритети й прийнятні альтернативи; натомість формально ухвалений місцевою радою документ не підтверджує суб'єктної належності, якщо відтворює

зовнішньо заданий порядок денний. Це розмежування узгоджується з підходом до інституційної спроможності, що акцентує відмінність між формально визначеними функціями та реальною практикою їх виконання [11].

У межах шести структурних ознак суб'єктна належність конкретизується через власне визначення пріоритетів, вираження локального публічного інтересу, спрямування організованої дії на реалізацію власної позиції, підпорядкування послідовності рішень визначеній громадою логіці, включення ресурсів до системи місцевих пріоритетів і реальний вплив жителів на зміст суспільно значущих рішень [6]. Мінімальною умовою відповідності критерію є збереження за громадою реальної можливості визначати, ухвалювати, змінювати або відхиляти управлінську позицію. За її відсутності корисний результат чи зовнішня підтримка не дають підстав кваліфікувати практику як прояв інституційної суб'єктності.

Наступним конститутивним критерієм є структурно-процедурне закріплення, яке показує, чи отримала власна управлінська позиція громади організаційне продовження у повсякденній роботі. Воно передбачає визначення відповідальності за відповідну функцію, її місця в системі управління, порядку підготовки, ухвалення та виконання рішень, взаємодії учасників, документування управлінських дій і контролю за їх реалізацією [7; 10]. Водночас кількість положень, регламентів, робочих груп чи спеціалізованих підрозділів сама по собі не є доказом закріплення, якщо реальна практика залежить від персональних домовленостей або відбувається поза встановленим порядком.

Для громад, що здійснюють відновлення, цей критерій особливо важливий через поєднання стратегічного планування, проєктної діяльності, бюджетних рішень, громадської участі та взаємодії з зовнішніми партнерами. Чинні процедури розроблення програм комплексного відновлення та документів відновлення і розвитку задають загальну рамку підготовки, обговорення й погодження [19; 20], але інституційне значення має те, як відповідна функція організована в конкретній громаді. У межах шести ознак критерій виявляється через закріплення визначення пріоритетів у рішеннях, установлені способи представлення локального інтересу, розподіл функцій і відповідальності, визначену послідовність управлінських дій, порядок включення ресурсів до програм і проєктів та закріплені механізми участі жителів [6]. Мінімальною умовою є визначена відповідальність і порядок дій, що дає змогу реалізувати функцію незалежно від особистої ініціативи окремих учасників.

Після підтвердження конститутивних критеріїв оцінюється зрілість практики. Системна узгодженість характеризує її включеність до цілісного процесу місцевого публічного управління: цілі відповідають пріоритетам громади, рішення не суперечать одне одному, організаційні дії й ресурси пов'язані між собою, а результати враховуються в подальшому управлінні. Формальна наявність стратегії, програм, бюджетних рішень, проєктів і механізмів участі ще не утворює системи, якщо пріоритети, визначені в одному процесі, не отримують продовження в інших. Значення системності для стійкості та резильєнтності громад підкреслюється й у сучасних дослідженнях [8; 9].

У межах шести ознак системна узгодженість виявляється у продовженні визначених пріоритетів у програмних, бюджетних, просторових і проєктних рішеннях; зв'язку локального публічного інтересу зі змістом рішень; погодженості дій відповідальних суб'єктів; послідовності взаємопов'язаних управлінських дій; відповідності ресурсного забезпечення пріоритетам; впливі громадської участі на реалізацію й коригування рішень [6]. Найповніше цей критерій розкривається через процесуальну цілісність: результативне відновлення окремого об'єкта чи реалізація донорського проєкту не усувають фрагментарності управління, якщо не співвіднесені з демографічними, просторовими, бюджетними та іншими рішеннями громади.

Темпоральна відтворюваність розкриває часовий вимір інституційної зрілості та показує, чи здатна громада підтримувати відповідний спосіб дії після зміни команди, завершення програми або трансформації ресурсного середовища. Вона означає, що практика не припиняється разом з окремим проєктом чи діяльністю конкретних осіб, накопичений досвід зберігається, знання й відповідальність можуть бути передані, а громада спроможна виконувати відповідну функцію в наступних управлінських циклах, адаптуючи спосіб роботи до нових умов. Таке розуміння узгоджується з дослідженнями інституційного вбудовування управлінських практик [15].

Відтворюваність не тотожна тривалості й не означає незмінності. Практика може існувати роками, але залишатися залежною від одного керівника чи програми фінансування; водночас зміна безпекових умов, складу населення або ресурсних можливостей закономірно потребує її коригування. У межах шести ознак критерій означає здатність переглядати власні пріоритети без втрати самостійності, повторно виявляти й узгоджувати локальні інтереси, зберігати виконання функцій після кадрових змін, підтримувати послідовність рішень у наступних циклах, знову інтегрувати доступні ресурси навколо місцевих пріоритетів і відтворювати реальні механізми участі [6]. Особливо виразно він проявляється в ресурсній інтегрованості: зміна донорських програм чи бюджетних можливостей не повинна позбавляти громаду здатності визначати ресурсні потреби та поєднувати доступні ресурси навколо власних пріоритетів.

Різне значення критеріїв зумовлює послідовний і некомпенсаційний характер їх застосування. Формальна врегульованість, значний ресурс або тривалість практики не компенсують відсутності власної управлінської позиції; так само суб'єктна належність без структурно-процедурного закріплення не створює підстав для оцінювання зрілості. Після підтвердження конститутивних критеріїв системна узгодженість і темпоральна відтворюваність також не заміщують одна одну. Конфігураційний підхід дає методологічну підставу зберігати різне значення умов і не зводити їх до простої суми чи інтегрального бала [16].

Залежно від поєднання підтверджених умов виокремлено три стани конкретного прояву інституційної суб'єктності. Ситуативний стан має місце, якщо не підтверджено хоча б один конститутивний критерій. Частково інституціоналізований виникає за підтверджених суб'єктної належності та структурно-процедурного закріплення, але недостатньої системної узгодженості

або темпоральної відтворюваності. Інституційно сформований стан передбачає відповідність усім чотирьом критеріям. Ці стани характеризують не громаду загалом, а прояви кожної із шести структурних ознак [6].

Поєднання станів утворює конфігураційний профіль інституційної суб'єктності територіальної громади. Умовно в громаді прояви управлінської самовизначеності та організаційної дієздатності можуть бути інституційно сформованими, прояви процесуальної цілісності й ресурсної інтегрованості – частково інституціоналізованими, а прояви артикульованості локального публічного інтересу та суспільної легітимності – ситуативними. Такий профіль показує, у яких складниках прояви суб'єктності вже інституційно сформовані, а де зберігається дефіцит, причому інституційна сформованість проявів одних ознак не компенсує дефіциту інших. Тому профіль не є рейтингом, індексом чи інтегральним балом: спроба звести його до одного показника приховала б різну природу інституційних дефіцитів.

Застосування єдиних критеріїв водночас не означає уніфікації організаційних форм місцевого публічного управління. Інваріантність критеріїв полягає в тому, що суб'єктна належність, структурно-процедурне закріплення, системна узгодженість і темпоральна відтворюваність зберігають своє значення незалежно від конкретної форми реалізації функції. Наявність спеціалізованого підрозділу не доводить інституційної сформованості, якщо він не має реальної відповідальності або ізольований від процесу ухвалення рішень; відсутність такого підрозділу не заперечує відповідної здатності, якщо функція чітко розподілена, порядок взаємодії визначений, а практика відповідає тим самим критеріям. Законодавство визначає загальні засади місцевого самоврядування та компетенцію його суб'єктів [18], тоді як конкретні способи організації функцій можуть відрізнятися.

У цьому полягає принцип функціональної еквівалентності організаційних форм: різні за будовою рішення можуть бути інституційно рівнозначними, якщо виконують ту саму функцію і забезпечують необхідну якість управлінської практики. Для громад, що відрізняються чисельністю населення, кадровими й ресурсними можливостями та безпековими умовами, відповідні функції можуть забезпечуватися через окремі підрозділи, розподіл відповідальності між кількома структурними одиницями, партнерські або координаційні механізми. Відмінність форм сама по собі не визначає інституційної суб'єктності. Поєднання інваріантності критеріїв із функціональною еквівалентністю дає змогу застосовувати запропоновану модель до різних територіальних громад без підміни оцінювання інституційної якості перевіркою формальної відповідності єдиному організаційному зразку.

Висновки. Продовжуючи попереднє авторське обґрунтування інституційної суб'єктності територіальної громади через шість структурних ознак [6], у статті визначено критерії інституційної якості конкретних проявів цих ознак. Категоріальне розмежування спроможності та інституційної суб'єктності показує, що наявність ресурсів, професійної команди чи результативного проєкту не є достатньою підставою для висновку про інституційну сформованість: значення має належність управлінської здатності громаді, її закріплення у власній системі управління, узгодженість з іншими процесами та здатність підтримуватися за зміни умов.

Обґрунтовано чотири наскрізні критерії: суб'єктну належність, структурно-процедурне закріплення, системну узгодженість і темпоральну відтворюваність. Перші два мають конститутивний характер, другі два характеризують інституційну зрілість уже кваліфікованої практики. Їх послідовне й некомпенсаційне застосування дає підстави розрізняти ситуативний, частково інституціоналізований та інституційно сформований стани прояву суб'єктності й визначати характер конкретного інституційного дефіциту.

Поєднання станів шести ознак формує конфігураційний профіль інституційної суб'єктності територіальної громади. Він не є індексом, рейтингом чи інтегральним балом, а відображає внутрішню неоднорідність суб'єктності та показує, у яких складниках і за якими критеріями зберігається дефіцит. Інваріантність критеріїв при цьому поєднується з функціональною еквівалентністю організаційних форм, що дає змогу оцінювати інституційну якість без вимоги відтворення єдиного організаційного зразка.

Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні конфігураційно-кваліфікаційної моделі інституційної суб'єктності територіальної громади, яка поєднує чотири наскрізні критерії, їх послідовний і некомпенсаційний характер, три стани інституційної сформованості та конфігураційний спосіб представлення результату. Для громад, що діють в умовах воєнного стану та відновлення України, такий підхід зміщує акцент із формальної наявності ресурсів і організаційних рішень на здатність самостійно визначати пріоритети, організовувати їх реалізацію та підтримувати відповідні управлінські практики за зміни умов. Перспективи подальших досліджень пов'язані з емпіричною апробацією моделі в територіальних громадах із різними безпековими, демографічними й ресурсними умовами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій : Закон України від 09.07.2022 № 2389-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20

2. Нечаєва І. А., Коляда К. Г., Пуліна Т. В. Методика оцінки інвестиційної привабливості ІТ-компанії за допомогою показників аналізу акцій та інтегрального показника інвестиційної привабливості. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 19. С. 41–45.

3. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад : постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 № 214. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-п

4. Деякі питання реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в умовах воєнного стану і підготовки до набуття членства України в Європейському Союзі : постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.2025 № 1748. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1748-2025-п

5. Батанов О. В. Територіальна громада − основа місцевого самоврядування в Україні : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 260 с.

6. Кравченко Т. А. Територіальна громада як суб'єкт відновлення України: інституційна суб'єктність і трансформація місцевого публічного управління. *Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування*. 2026. № 2. С. 98–104. DOI: https://doi.org/10.32782/1813-3401.2026.2.14

7. Безверхнюк Т., Ємельянов В., Хаджирадєва С. Інституційна спроможність територіальних громад до проєктної діяльності у сфері гуманітарного реагування. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2025. № 27. С. 230–255. DOI: https://doi.org/10.34132/pard2025.27.10

8. Грищенко І. М., Горбата Л. П. Територіальні громади: механізми забезпечення стійкості : монографія. Київ : НУБіП України, 2024. 345 с.

9. Маматова Т., Борисенко В. Теоретичне підґрунтя дослідження процесів публічного управління у сфері забезпечення резільєнтності територіальних громад в Україні. *Публічне управління та місцеве самоврядування*. 2023. Вип. 2. С. 67–73. DOI: https://doi.org/10.32782/2414-4436/2023-2-9

10. Мушникова С. А., Бобиль В. В., Добрик Л. О., Дронь М. А. Інституційна адаптація органів місцевого самоврядування до викликів економічної невизначеності. *Бізнес Інформ*. 2025. № 10. С. 39–48. DOI: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-10-39-48

11. Інституційна (не)спроможність держави в Україні: як розірвати замкнене коло : монографія / кол. авт.: Галина Зеленько (кер., наук. ред.) та ін. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2025. 480 с. DOI: https://doi.org/10.53317/978-617-14-0363-5

12. Жуковська А., Шушпанов Д. Інклюзивні територіальні громади: поняття, ознаки та підходи до вимірювання рівня їх інклюзивності. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. 2024. Вип. 29. С. 121–134. DOI: https://doi.org/10.35774/rarrpsu2024.29.121

13. Заблодська І. В., Рогозян Ю. С., Хандій О. О. Методичний патерн з оцінювання економічних та соціальних результатів розбудови територій відновлення (на прикладі територіальних громад Донецького регіону). *Регіональна економіка*. 2024. № 1(111). С. 5–15. DOI: https://doi.org/10.36818/1562-0905-2024-1-1

14. Пуліна Т. В., Шитікова Л. В., Змикало О. С. Шляхи активізації процесів інвестування інноваційної діяльності України в умовах російсько-української кризи. *Управління змінами та інновації*. 2022. № 4. С. 14–19. DOI: https://doi.org/10.32782/CMI/2022-4-3

15. Pomares E. From institutionalisation to embeddedness: Internal mechanisms in collaborative governance. *Oñati Socio-Legal Series*. 2026. Vol. 16, No. 2. P. 956–978. DOI: https://doi.org/10.35295/osls.iisl.2525

16. Schneider C. Q., Wagemann C. *Set-Theoretic Methods for the Social Sciences: A Guide to Qualitative Comparative Analysis*. Cambridge : Cambridge University Press, 2012. 370 p. DOI: https://doi.org/10.1017/CBO9781139004244

17. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр

18. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр

19. Про затвердження Порядку розроблення, проведення громадського обговорення, погодження програм комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) та внесення змін до них : постанова Кабінету Міністрів України від 14.10.2022 № 1159. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1159-2022-п

20. Про затвердження порядків з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад : постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2023 № 731. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-2023-п

21. Łuczka, W., Shmygol, N., Varlamova, I., Smoluk-Sikorska, J., & Malinowski, M. (2021). Environmental performance index to assess the situation in regions of Ukraine in terms of their competitiveness. *European Research Studies Journal*, 24(Special Issue 1), 3–27.

22. Shmygol, N., Galtsova, O., Shaposhnykov, K., & Bazarbayeva, S. (2021). Environmental management policy: An assessment of ecological and energy indicators and effective regional management (on the example of Ukraine). Polityka Energetyczna – Energy Policy Journal, 24(4), 43–60.

23. Kostetska, K., Khumarova, N., Umanska, Y., Shmygol, N., & Koval, V. (2020). Institutional qualities of inclusive environmental management in sustainable economic development. *Management Systems in Production Engineering*, 28(1), 15–22. DOI: https://doi.org/10.2478/mspe-2020-0003

REFERENCES

1. Verkhovna Rada Ukrainy (2022) *Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo zasad derzhavnoi rehionalnoi polityky ta polityky vidnovlennia rehioniv i terytorii* [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Principles of State Regional Policy and the Policy of Recovery of Regions and Territories]: Zakon Ukrainy vid 09.07.2022 No. 2389-IX. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20. (in Ukrainian)

2. Nechaieva I. A., Koliada K. H., Pulina T. V. (2018) Metodyka otsinky investytsiinoi pryvablyvosti IT-kompanii za dopomohoiu pokaznykiv analizu aktsii ta intehralnoho pokaznyka investytsiinoi pryvablyvosti [Methodology for Assessing the Investment Attractiveness of an IT Company Using Stock Analysis Indicators and an Integral Indicator of Investment Attractiveness]. *Investytsii: praktyka ta dosvid − Investments: Practice and Experience*, no. 19, pp. 41–45. (in Ukrainian)

3. Kabinet Ministriv Ukrainy (2015) *Pro zatverdzhennia Metodyky formuvannia spromozhnykh terytorialnykh hromad* [On Approval of the Methodology for the Formation of Capable Territorial Communities]: postanova vid 08.04.2015 No. 214. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-п. (in Ukrainian)

4. Kabinet Ministriv Ukrainy (2025) *Deiaki pytannia reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v umovakh voiennoho stanu i pidhotovky do nabuttia chlenstva Ukrainy v Yevropeiskomu Soiuzi* [Some Issues of Reforming Local Self-Government and the Territorial Organisation of Power under Martial Law and in Preparation for Ukraine's Accession to the European Union]: postanova vid 12.12.2025 No. 1748. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1748-2025-п. (in Ukrainian)

5. Batanov O. V. (2001) *Terytorialna hromada − osnova mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini: monohrafiia* [Territorial Community as the Basis of Local Self-Government in Ukraine: monograph]. Kyiv: Instytut derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy. (in Ukrainian)

6. Kravchenko T. A. (2026) Terytorialna hromada yak subiekt vidnovlennia Ukrainy: instytutsiina subiektnist i transformatsiia mistsevoho publichnoho upravlinnia [Territorial Community as an Actor of Ukraine's Recovery: Institutional Agency and Transformation

of Local Public Governance]. *Derzhava ta rehiony. Seriia: Publichne upravlinnia i administruvannia − State and Regions. Series: Public Administration*, no. 2, pp. 98−104. DOI: https://doi.org/10.32782/1813-3401.2026.2.14 (in Ukrainian)

7. Bezverkhniuk T., Yemelianov V., Khadzhyradieva S. (2025) Instytutsiina spromozhnist terytorialnykh hromad do proiektnoi diialnosti u sferi humanitarnoho reahuvannia [Institutional Capacity of Territorial Communities for Project Activities in Humanitarian Response]. *Publichne upravlinnia ta rehionalnyi rozvytok − Public Administration and Regional Development*, no. 27, pp. 230−255. DOI: https://doi.org/10.34132/pard2025.27.10 (in Ukrainian)

8. Hryshchenko I. M., Horbata L. P. (2024) *Terytorialni hromady: mekhanizmy zabezpechennia stiikosti: monohrafiia* [Territorial Communities: Mechanisms for Ensuring Resilience: monograph]. Kyiv: NUBiP Ukrainy. (in Ukrainian)

9. Mamatova T., Borysenko V. (2023) Teoretychne pidgruntia doslidzhennia protsesiv publichnoho upravlinnia u sferi zabezpechennia rezilientnosti terytorialnykh hromad v Ukraini [Theoretical Basis for Studying Public Administration Processes in Ensuring the Resilience of Territorial Communities in Ukraine]. *Publichne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia − Public Administration and Local Government*, no. 2, pp. 67−73. DOI: https://doi.org/10.32782/2414-4436/2023-2-9 (in Ukrainian)

10. Mushnykova S. A., Bobyl V. V., Dobryk L. O., Dron M. A. (2025) Instytutsiina adaptatsiia orhaniv mistsevoho samovriaduvannia do vyklykiv ekonomichnoi nevyznachenosti [Institutional Adaptation of Local Self-Government Bodies to the Challenges of Economic Uncertainty]. *Biznes Inform − Business Inform*, no. 10, pp. 39−48. DOI: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-10-39-48 (in Ukrainian)

11. Zelenko H. (ed.) (2025) *Instytutsiina (ne)spromozhnist derzhavy v Ukraini: yak rozirvaty zamknene kolo* [Institutional (In)Capacity of the State in Ukraine: How to Break the Vicious Circle]. Kyiv: IPiEnD im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy. DOI: https://doi.org/10.53317/978-617-14-0363-5 (in Ukrainian)

12. Zhukovska A., Shushpanov D. (2024) Inkliuzyvni terytorialni hromady: poniattia, oznaky ta pidkhody do vymiriuvannia rivnia yikh inkliuzyvnosti [Inclusive Territorial Communities: Concept, Characteristics and Approaches to Measuring Their Inclusivity]. *Rehionalni aspekty rozvytku produktyvnykh syl Ukrainy − Regional Aspects of Development of Ukraine's Productive Forces*, no. 29, pp. 121−134. DOI: https://doi.org/10.35774/rarrpsu2024.29.121 (in Ukrainian)

13. Zablodska I. V., Rohozian Yu. S., Khandii O. O. (2024) Metodychnyi patern z otsiniuvannia ekonomichnykh ta sotsialnykh rezultativ rozbudovy terytorii vidnovlennia (na prykladi terytorialnykh hromad Donetskoho rehionu) [Methodological Pattern for Assessing the Economic and Social Results of the Development of Recovery Territories: Case of Territorial Communities of Donetsk Region]. *Rehionalna ekonomika − Regional Economy*, no. 1(111), pp. 5−15. DOI: https://doi.org/10.36818/1562-0905-2024-1-1 (in Ukrainian)

14. Pulina T. V., Shytikova L. V., Zmykalo O. S. (2022) Shliakhy aktyvizatsii protsesiv investuvannia innovatsiinoi diialnosti Ukrainy v umovakh rosiisko-ukrainskoi kryzy [Ways to Intensify Investment Processes in Ukraine's Innovation Activities under the Russian-Ukrainian Crisis]. *Upravlinnia zminamy ta innovatsiiamy − Change Management and Innovation*, no. 4, pp. 14−19. DOI: https://doi.org/10.32782/CMI/2022-4-3 (in Ukrainian)

15. Pomares E. (2026) From institutionalisation to embeddedness: Internal mechanisms in collaborative governance. *Oñati Socio-Legal Series*, vol. 16, no. 2, pp. 956−978. DOI: https://doi.org/10.35295/osls.iisl.2525

16. Schneider C. Q., Wagemann C. (2012) *Set-Theoretic Methods for the Social Sciences: A Guide to Qualitative Comparative Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press. DOI: https://doi.org/10.1017/CBO9781139004244

17. Verkhovna Rada Ukrainy (1996) *Konstytutsiia Ukrainy* [Constitution of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 No. 254k/96-VR. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр (in Ukrainian)

18. Verkhovna Rada Ukrainy (1997) *Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini* [On Local Self-Government in Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 No. 280/97-VR. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр (in Ukrainian)

19. Kabinet Ministriv Ukrainy (2022) *Pro zatverdzhennia Poriadku rozroblennia, provedennia hromadskoho obhovorennia, pohodzhennia prohram kompleksnoho vidnovlennia oblasti, terytorii terytorialnoi hromady (ii chastyny) ta vnesennia zmin do nykh* [On Approval of the Procedure for Development, Public Discussion and Approval of Comprehensive Recovery Programmes for an Oblast, a Territorial Community (or Its Part), and Amendments Thereto]: postanova vid 14.10.2022 No. 1159. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1159-2022-п (in Ukrainian)

20. Kabinet Ministriv Ukrainy (2023) *Pro zatverdzhennia poriadkiv z pytan vidnovlennia ta rozvytku rehioniv i terytorialnykh hromad* [On Approval of Procedures Concerning the Recovery and Development of Regions and Territorial Communities]: postanova vid 18.07.2023 No. 731. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-2023-п (in Ukrainian)

21. Łuczka, W., Shmygol, N., Varlamova, I., Smoluk-Sikorska, J., & Malinowski, M. (2021). Environmental performance index to assess the situation in regions of Ukraine in terms of their competitiveness. *European Research Studies Journal,* 24 (Special Issue 1), 3–27.

22. Shmygol, N., Galtsova, O., Shaposhnykov, K., & Bazarbayeva, S. (2021). Environmental management policy: An assessment of ecological and energy indicators and effective regional management (on the example of Ukraine). *Polityka Energetyczna – Energy Policy Journal*, 24(4), 43–60.

23. Kostetska, K., Khumarova, N., Umanska, Y., Shmygol, N., & Koval, V. (2020). Institutional qualities of inclusive environmental management in sustainable economic development. *Management Systems in Production Engineering*, 28(1), 15–22. DOI: https://doi.org/10.2478/mspe-2020-0003

Конфлікт інтересів: Кравченко Т.А. є членом редакційної колегії журналу. Для забезпечення незалежності редакційного процесу рукопис розглядався редактором, який не мав конфлікту інтересів з автором. Автор не брав участі у відборі рецензентів, процесі рецензування та прийнятті рішення щодо публікації статті. Рукопис пройшов стандартну процедуру подвійного сліпого рецензування.

Дата надходження статті: 10.08.2026
Дата прийняття статті до публікації: 15.09.2026
Дата публікації статті: 02.10.2026